బోగంమేళం

పెళ్ళి భోజనంచేసి తాంబూలం వేసుకుంటున్నారు. రాత్రి తొమ్మిదిన్నర అయింది. ఈ పాటికి లేచి పోవలసిందే ఎవరిళ్ళకు వాళ్ళు. కాని, బయటవాన కురుస్తోంది. కారున్న వారదృష్టవంతులు. వారు మాత్రం గొప్పగా వెళ్ళిపోయినారు.

"వాన వెలిసేటట్టు లేదు. ఏం చేద్దాం."

"ఈ ముదనష్టపు బిల్లు రాకపోతే మనవాడు బోగం మేళం పెట్టేవాడే? ఏం సాంబయ్యా! హాయిగా ఇప్పుడు ఆడించుకుందుము."

"తప్పకుండా, ఏమిటా బిల్లు? బోగం మేళాలు పరిపాలనకేం అడ్డమొచ్చాయ్!"

"నీతి ప్రభుత్వమోయ్:!"

"వాళ్ళు అట్లా బహిరంగంగా ఆడితే చూసిన వాళ్ళలో...."

"తెలివి తక్కువగా మాట్లాడకు. ఇంకా బోగంవాళ్ళు చీరెలు కప్పుకొని ఆడతారు. భరత నాట్యమని పేరుపెట్టి పైనో గుడ్డా, కిందో గుడ్డా కట్టుకుని పసిపిల్లలూ, ముసలమ్మలూ రంగులు పూసుకుని, సినిమాల్లోనే కాదు. గవర్నర్ల ముందు కూడా తైతక్కలాడితే, చాలా బావుంది-ఏం?"

"కాని, వాళ్ళు వేశ్యలు కాదుగా?"

"వేశ్యలకి డబ్బు చెల్లించుకోవాలి. వాళ్ళకు అదీ అఖ్కర్లేదు?"

"అసలు అది కాదురా. ఈ బోగం కులానికి అది అవమానమని."

"పాకీవాళ్ళని రద్దు చెయ్యరేం?"

"కౌన్సిలు మెంబర్లకి ఇబ్బందికదూ; అందుకని."

"ఇదీ ఇబ్బందే! కాని, బయటికి ఆమాట, సభలో అనే ధైర్యం పోయింది."

"ఈ బిల్లు చేసిన వాళ్ళు వ్యభిచార చరిత్ర ఎవరన్నా చదివారంటావా. ఏదో కీర్తి కోసం చేసిన పనులు తప్ప".

"ఇట్లాంటి బిల్లులు చాలా అపాయకరం. పాకీవాళ్ళని రద్దుచేస్తే వాళ్ళ పనిని యంత్రాలన్నా చెయ్యాలి. లేకపోతే ఎవరికి వారన్నా చేసుకోవాలి. వేశ్యల పని యంత్రాలు చేయలేవు. కనక సంసార స్త్రీలే చేస్తారు ఆ పని. మనుష్యులు వుత్త యంత్రాలనీ, తక్కిన శక్తుల మల్లేనే మనుష్య స్వభావాన్ని కూడా ఆధీనంలోకి తీసుకురాగలమనే ఉద్దేశ్యం బయలుదేరిందోయ్! నాజీజం, కమ్యూనిజం సిద్ధాంతమది" అన్నాడు కాలేజీ ప్రిన్సిపాల్.

"తక్కిన దేశాల్నించన్నా పాఠాలు నేర్చుకోరు. మనం చరిత్రని బోధిస్తాం. కాని, చరిత్ర నుంచి ఏమీ నేర్చుకోము."

"మన దేశ ప్రజలు వేరనేగా మొదటి నుంచీ కాంగ్రెసువారి వాదన. మన ప్రజలకి తాగుడు లేకపోయినా ఇబ్బందిపడరు. ఏదో బోగం వాళ్ళు ఉన్నారు గనక వాళ్ళ మీద దయతలిచి ఉపయోగించుకుంటారు గాని, అసలు అటువంటి బుద్దేలేదు. భారత స్త్రీకి ఎంత స్వతంత్రం వచ్చినా సీతా, దమయంతుల మూర్తుల్ని హృదయంలో ఆరాధిస్తో, పతి సేవలో నిమగ్నమై వుంటుందనే కద?"

"మొన్న నాక్లయింటు వెంకయ్య అంటున్నాడు. ఈ బిల్లు రావాలని. తన కులానికి తమ సంస్కరణ నాయకుడు కావాలని అతని ఆశలే. చాలా తంటాలు పడ్డాడు, ఈ బిల్లు కోసం. ఇదేమిటండీ, బిల్లు పెట్టించి పెళ్ళి చేసుకోమంటే, ఈ.......లు పెళ్ళి అని ఏదో చేసుకుని, సంపాదన యథాప్రకారమే సాగించారూ!"

"ఏమోగాని, పెళ్ళిళ్ళలో బోగం మేళాలు తీసెయ్యడం చాలా మంచి పని చేశారు" అన్నాడు రాజారావు.

"ఏం?"

"చాలామంది మనుషుల్ని పాడు చేస్తాయండి. పెళ్ళి హడావిడిలో దంపతులు యెడమై వుంటారు. అదీగాక మంచి భోజనం, అత్తరూ, సంగీతం, బనారసు చీరెలూ....చాలా ఉద్రేకంగా వుంటుంది. పైగా ఎదురుగా నడుములూ, కళ్ళూ తిప్పుతో వీళ్ళూ."

"హోలిడే స్పిరిట్ అంటావు."

"మరి ఈ సంగతి యెచించు. ఈ బోగం వాళ్ళన్నా యెదురుగా లేకపోతే, పెళ్ళి హడావిళ్లో ఎవరు ఎవరి పెళ్ళాలో గుర్తులు తప్పిపోతాయి.

"అంతే కాదు. చాలా త్వరలోనే భరతనాట్యం వాళ్ళని పిలిపించి నృత్యాలు చేయించుకుంటారు."

నిజంగా జరిగిన ఓ కథ చెబుతా వినండి-వాన తగ్గలేదు ఇంకా. కాలేజీలో చదువు కుంటున్నాం. నా ప్రాణస్నేహితుడు, రూంమేట్, ప్రభాకరం పెళ్ళికి వెళ్లాను. ఎవరికంటావు? హైకోర్టు జడ్జీ కూతురికి. ఉద్దండుడు ఆయన. కూతురికి శరీరావసరమనిగాని, లేకపోతే పెళ్ళి చెయ్యడమనే తక్కువ స్థితికి దిగడనుకో. పదివేలు కట్నం మా బీద ప్రభాకరానికి. ఒక్కతే కూతురు గనక, ముందు ముందు ఆస్తికి హక్కుదారుడు మా వాడు. కాని, మేం తర్లి వెళ్ళిన నాటినించీ, మమ్మల్ని యేదో ముష్టివాళ్ళమల్లే చూశాడు ఆ జడ్జీ. అన్ని సౌకర్యాలూ గొప్పగా వున్నాయి కాని ఆ వాతావరణం, "మీవంటి వాళ్ళని నేను ఆదరించాల్సి వొచ్చింది. నా కూతురు కారణంగా" అన్నబాధ. ఈ జమీందార్లు చూడు-మర్యాద లోపం కనక

మిమ్మల్ని మర్యాద చేస్తున్నాం. అంతేగానీ........ఎంత దొంగతనం అంటావు. అందరి కంటె యెక్కువ వినయం చూపుతారు. కాని, ఆ వినయం వెనక చాలా గర్వం. జమీందార్లే అఖ్కర్లేదు. వాళ్ళ దగ్గిర నాలుగేళ్ళు వున్న వాళ్ళకి కూడా వొస్తుందది. అవును. గాయకుడివి, నీ దగ్గిర కళవుంది గనక, కళని ఆదరించే ప్రభువుని నేను గనక, నిన్ను గౌరవం చేస్తున్నాను. అంతేగాని-నువ్వా, నీ సంగీతం..... అన్నట్టు వుంటుంది, ఆ జడ్జీని చూస్తే నాకు. మేము యువక పురుగులం. అతని అల్లుడితో సహా. 'మీ మొహం, లక్ష జన్మలెత్తితే మీరు జడ్జీలు కాగలరా?' అంటున్నాయి అతని కళ్ళు.

ఆ జడ్జీగారికి ఓ తమ్ముడు వున్నాడు. అతను రసికావంతుడు. జడ్జీ గారిని అడక్కుండానే ఓ బోగం మేళంతో సహా దిగాడు పెళ్ళికి.

ఆయన వేశ్యా ప్రియురాలికి ఓ పదహేరేళ్ళ కూతురు వుంది. ఆ కూతుర్ని ప్రకటించి, పైకి తీసుకురావాలని ఆయన ప్రయత్నం. తీరా బోగం మేళం వచ్చింది గనక, ఆమెని వీలైనంత వుపయోగించుకున్నారు ఆపెళ్ళిలో. ఆ అమ్మాయి పేరు రాధ, ఆ రాధ వంక సరిగా చూపన్నా పడనీడు ఆ జడ్జీ తమ్ముడు. నిజంగా చాలా అందం - అందమే కాదు. ఆమెలో ఓ గుణం వుంది. తల్లిలోనూ వుందిలే! అదే జడ్జీగారి తమ్ముణ్ణి ఆమె గుమ్మానికి కట్టేసింది అనుకున్నాం. రాధను చూసేవాళ్లకి ఆమెను కావలించు కోవాలనిపిస్తుంది. కావలించుకుంటే ఆమె ఏమీ అనదనీ, కావలించుకోమని ఆహ్వానిస్తోందనీ, రూఢిగా తెలిసినట్టవుతుంది. చాలామంది స్త్రీలలో వుంటుంది కొద్దో గొప్పో ఇది. ఆ ఆకర్షణ వుండడంవల్ల ఆ స్త్రీలకీ సుఖమా, కష్టమా, అంటే-ఆ సంగతి వాళ్ల తక్కిన గుణాల మీదనో, జాతకం మీదనో ఆధారపడుతుంది. ఏమయితేనేం, రాధ సంగతే మాట్లాడడం ఆ పెళ్ళిలో అందరూ. పైగా ఆమె పాడడం, ఆడడం, జావళీలు అభినయం, ఆహ్వానం, వేళ్ళు, చేతులు, రొమ్మునించి కాంతులు మా మీద ప్రయోగించడం, మా కోర్కెల్ని అణుచుకోలేక చాలా బాధపడ్డాం. పైగా ఆ జడ్జీ తమ్ముడు మా బుజాలమీద కొట్టి మాతో రాధని వర్ణించడం; ఆమె ప్రతిభ సంగతి గమనించామో లేదో, మా వెంటబడి అడగడం! కాని మేము ఆమె వొంకనన్నా చూడకండా ఆమెని దాచెయ్యడం.

ఆ జడ్జీ తమ్ముడు రాధ అనాఘ్రాత పుష్పమనీ, అట్లానే వుంచి కళకి ఆమెని అంకితం చెయ్యబోతున్నాననీ, పెళ్ళిసభలలో ప్రకటిస్తున్నాడు. ఎవరన్నా గట్టిగా ఆ అమ్మాయివంక చూస్తే కొట్టడానికి సిద్ధమయేవాడు. బోగం వాళ్ళకంతా వేరే గదులు; మేళంలో తక్కినవాళ్ళూ, ఆయన రాధకి కాపలా. ఇది ఇట్లా వుంటూండగా, పెళ్ళి మూడోరోజు పొద్దున హడావిడి పెళ్ళికొడుకు కనపడలేదని. ఇంకొంచెం సేపటికి ఇంకో మూలనించి రాధ కనపళ్ళేదని.

అని కథచెప్పి రాజారావు మాట్లాడకుండా సిగరెట్ ముట్టించి దిండుమీద వాలాడు. నాలుగు నిమిషాలు చూసి-

"అంతేనా కథ? అన్నారు ఒకరు.

"అంతకన్న ఏం కావాలి? బావుందా?"

"సరేలే. తరవాత?"

"తరవాత ఏముంది? ఎంత వెతికించినా కనపళ్ళేదు వాళ్ళు. పెళ్ళికొడుకుకి ఇచ్చిన పదివేలూ, వెండి పళ్ళాలూ లేవు. జడ్జిగారి తమ్ముడు చేయించి యిచ్చిన - రాధవి మూడువేల నగలూలేవు. నా మిత్రుడేమైనాడని నేను గొడవపడ్డా, జడ్జీ కక్కేనురుగులు చూడ్డం నాకు చాలా వోదార్పు నిచ్చింది. బలేపని చేశాడు అనిపించింది. పైగా స్త్రీ విషయికంగా చూస్తే, జడ్జీగారి కూతురికన్న రాధ ఎంత గొప్ప! ఆమె మా మీద వెదజల్లిన మత్తు, ఆకర్షణ, ఆమె పడకగదిలో చూపిందా మా మిత్రుడంతటి అదృష్టవంతుడు లేడ గర్వపడాలో లేక వాడికి ఆమె సందిటనింక ముక్తి వుంటుందా అని విచారపడాలో తెలీలేదు" అని మళ్ళీ వూరు కున్నాడు రాజారావు.

"తరవాత?"

"అంతే!"

"జడ్జీగారు?"

"పెళ్ళి రద్దు చేయిస్తానని, కూతురికి మళ్ళీ పెళ్ళి చేయిస్తానని చిందులు తొక్కాడు. నవ్వాము ఆయన మొహనే. కాళేశ్వరరావుగారు ఇంకా జైలులోనేవున్నారు ఆనాటికి."

"పెళ్ళికూతురు"

"నామల్లేనే ఆమె ముసలిదౌతోంది. ఇప్పుడు, మిసెస్ అని ముందర వేసుకుంటుంది. కౌన్సిలు మెంబరు. మొన్న ఈ బిల్లుని చాలా ప్రోత్సాహ పరిచింది."

"వాళ్ళిద్దరూ?"

రాజారావు కొంచెం వూరుకుని-

"చెప్పమంటారా? తరవాత పదేళ్ళకి గావును మీ వూళ్ళో కాఫీ హెూటలులో కనపడ్డాడు మా పెళ్ళికొడుకు, ఇద్దరం గుర్తుపట్టుకోగలిగాం. అతను ఆ వూళ్ళో రాధతోనే వున్నాట్ట. కొంచెం "సిడీ"గా అయినాడేమో ననిపించింది. కాని, ఏం చెప్పలేను, మామూలుగానే వున్నాడు. అంతే ఘనకార్యం చేసినట్టుగాని, అంత రసికురాల్ని అనుభవించినందుకుగాని అతనిలో మార్పేమీలేదు. దరిద్రమూలేదు, ధనమూలేదు. అప్పుడడిగాను-

"ఏం జరిగిందిరా? ఎందుకు వచ్చేశావు?"

"ఏంలేదురా. పెళ్లికొడుకుని గనక రాధతో పరిచయం సులభమయింది. పెళ్లికొడుకు గ్లామర్ రాధ మనసులో పనిచేసిందిగావును." సరేలే, ఎందుకు మాయమైనావు.

"నీ కా వీలు కలిగితేనువ్వు పారిపోయి వుండవా?"

"ఏమోలే, అంత వరకూ రానివ్వనేమో."

"ఎంత వరకు?"

"అన్నిటినీ, అందరినీ వొదిలి పారిపోయేటంత వరకు."

"అంటే జీవచ్ఛవానివి గనక."

"సరేలే. ఆ అమ్మాయి ఎందుకు వచ్చిందిరా?"

"ఏమిటో! చాలాకాలమైంది. మరిచిపోయినాను. పినమామగారిని తప్పించుకొని రాధ గదిలోకి పోయి, ఆమె నాట్యాన్ని పొగుడుతున్నాను. దగ్గిరగానుంచుని, "ఏదో అందరూ అంటారు, ఆ మాట" అంది. నేను ప్రత్యేకంగా అంటున్నానని ఆమెకి చెప్పేమార్గం, నాకు అదితప్ప ఇంకో మార్గం కనపడలేదు. అంతేననుకుంటా. ఆ విధంగా తప్ప స్త్రీమీద ఇంకో విధంగా గౌరవం కనపర్చలేమనుకో. అది వీలుండగా, వయసులో వుండగా, తక్కిన పొగడ్తలన్నీ వుత్త సారంలేని మాటలు. ఆమె అందం చూశావుగా! తనే నన్ను రాత్రి జడ్జీగారి స్టడీ గదిలో కలుసుకోమంది. అక్కడా సోఫామీద నాట్యమాడిందనుకో. ఇంక ఆమె లేకండా బతకలేనని ఆ రాత్రే సోఫామీదే తెలిసిపోయింది నాకు. తరవాత పారిపోవడమా-? జీవితంలో ముఖ్యమైన మార్పులు జరిగే సంగతులు ఎందుకు చేశామో, ఎప్పుడూ అర్థం కాదనుకుంటా."

"సరేకాని, ఇప్పుడేం చేస్తున్నావు?"

"ఏంలేదు. ఆ డబ్బు జాగ్రత్తగా వొడ్డీకి వేశాం. బాగానే బతుకుతున్నాం."

"రాధ వుందా నీ దగ్గిర? వాళ్ళ బంధువులు గోలచెయ్యలేదా?"

"మాకు తెలిసినవాళ్ళల్లో నిన్నే మొదట చూడడం."

అదేదీ నాకు బావుండలేదు. మిత్రుడు సుఖంగా వున్నాడంటే సంతోషమేగాని, ఇల్లాంటి వ్యవహారాలలో, దరిద్రంలో కుమలడమో, ఇద్దరిలో ఒకరు రెండోవారిని పంపించడమో, ఏం చేశామా అని తీవ్రపశ్చాత్తాపమో ఏదో ఒకటి జరగకపోతే, స్వకీయంగా అపరాధం జరిగినట్టుంటుంది. ఎందువల్లనో? అది మనలోని ఈర్ష్యవల్లా, మన ఆలోచనల అలవాట్లవల్లా, చిన్నప్పటి బోధనలవల్లా, ఏమోమరి- హరిశ్చంద్రుడట్లా మాలకొలువులోనే వుండిపోయినట్టు నాటకం అంతమయితే భరించగలమా? రావణుడు సీతని రాణీ చేసుకుని లంకని ఏలాడంటే వొప్పుకుంటామా? ఫిల్ములో మనిషిని చంపిన వాడు సుఖంగా తప్పించుకుని ధనవంతుడై నాడంటే? ఇదీ అంతే!

నాలుగయిదు రోజులు ఆ వూళ్ళోనే వున్నాను. అతను తన ఇంటికి రమ్మని పిలుస్తాడేమో ననుకున్నాను. కాని, పిలవలేదు. రాత్రిళ్ళు హోటల్లో పడుకుని ఆలోచించుకునేవాణ్ణి. ఆ రాధ అందాన్నంతా ఎంత గొప్పగా అనుభవించాడో ఇంక అంత

గొప్పగానూ చూసుకుంటున్నాడా అనే ప్రశ్నలు వొచ్చేవి. కాని, అతన్ని ఆ మాట ఎట్లా అడగను?

మర్నాడు హొటల్లో అతన్ని కలుసుకున్నప్పుడు అతని వంక ఇంకా పరీక్షగా చూశాను. అతని ఒంటిమీదా, బట్టలమీదా అశ్రద్ధ కనపడుతోంది. మరి, యే ఉద్యోగమూలేని మనిషికి అంత శ్రద్ధ యేముంటుంది? కళ్ళలో కూడా ఏం ఉత్సాహమూ, ఆశాలేవు, కాని-దిగులూ, నిరాశా కూడా లేవు; బాధాలేదు. కాని, ఇతని జీవితమే మామూలుగా నడిచివుంటే ఈ పాటికి జడ్జీగారి లక్షల ఆస్తి, ఆయన మూలంగా మళ్ళీ ఇతను ఈ పాటికి ఓ జడ్జీ కీర్తి, పిల్లలూ, గౌరవం, కార్లు! ఆ నిమిషం వ్యామోహానికి లొంగిపోయి, కలకాలం సంపదానుభవాన్ని, మర్యాదని పోగొట్టుకొని ఒంటరి బతుకు బతుకుతున్నాడు ఈ వూళ్ళో. ఏ చిన్న ఇంట్లోనో కాపరం. ఈ హొటళ్ళల్లో ఆ గుంపులో పనిలేకుండా తిరుగుతూ, బతుకుతూ, బుద్ధిలో కూడా ఏ వికాసమూ కనిపించలేదు. పైగా లోపల చచ్చే సిగ్గుపడుతో వుంటాడు.

"ఏం చేస్తావు పొద్దస్తమానం?"

"ఏం లేదు. ఇల్లానే."

"పిల్లలా?"

"లేరు."

"ఏమన్నా చదువుతావా?"

"ఏం చదవను"

"న్యూస్ పేపరూ?"

"ఊహూ."

"ఎందుకు చదవవూ?"

"నాకేం సంబంధం?"

"ఏం పని చేశావోయ్! ఈ పని చెయ్యకపోతే ఈ పాటికి ఎక్కడ వుండేవాడివో తలుచుకోగలవా."

"ఊఁ."

"దిగులెయ్యదా?"

"అప్పుడప్పుడు."

"మన రాధ ఏం చేస్తోవుంటుంది."

"వంటా, పొరుగువాళ్ళూ, కబుర్లూ, ముఖ్యంగా నేనూ."

"ఆమె జీవితం మాత్రం ఎంత పడిపోయిందో తలుచుకుంటుందా? ఆమె అందంతో, నాట్యంతో ఈ పాటికి......"

"అవును."

"దిగులు పడుతుందా?"

"అప్పుడప్పుడు"

-అని ఆగాడు. కాఫీ తాగుతూ ఆలోచిస్తున్నాడు. మొదటిసారి తన జీవితం సమగ్రంగా నా కళ్ళలోంచి చూసుకుంటున్నాడనిపించింది. కొంచెంగా పూర్వపు పట్టుదలా, కొంటెతనం ఒచ్చాయి అతని కళ్ళల్లోకి.

"ఇన్నేళ్ళూ నువ్వేం చేస్తున్నావు?" అన్నాడు.

"ఏం చేస్తున్నాను? ప్లీడరీ. పన్నెండెకరాల పొలం సంపాయించాను, ఓ యిల్లు కట్టాను. నలుగురు పిల్లలు. మా వూళ్ళో కొంత పేరు. నాకేం?"

"ఏం, తృప్తిగా వుందా?"

"ఏమి?"

"కొంత ఆస్తి సంపాయించి, కొంతమంది పిల్లల్ని పెంచుతున్నావు నువ్వు చేసిన మహత్కార్యం ఏమిటి?"

"ఏం, అంతకన్న మనుషులు యేం చెయ్యాలి?"

"అవును. అంతేలే. కాని-అంతకన్న ఏదో చెయ్యాలనే ప్రయత్నించాను నేను."

"ఏం చేశావు; నా అంతమాత్రం చేయలేదు కదా?"

"పోనీ, చెయ్యలేదనుకో. కాని, నేనే మామూలుగా వుండిపోతే నేనూ నీ మల్లేనే కొంత ఆస్తి సంపాయించి పిల్లల్ని పోషించే వాణ్ణి."

"కాని, నీ వల్ల ఎవరికి ఏం ఉపయోగం ఇప్పుడు?"

"నీ వల్లా? నువ్వు లేకపోతే వ్యాజ్యాలు వుండవా, ఆ ఆస్తిని అనుభవించే వాళ్ళు ఉండరా? పిల్లల్ని పెట్టి జనాభాని పెంచే వాళ్ళకి తక్కువా?"

"కాని, పిల్లలూ, వాళ్ళ చదువులూ, పెళ్ళిల్లూ...."

"అవును. వాళ్ళని కన్నావు గనక ఆ బాధ్యతలు. అవేవో లోకానికి ఏదో గొప్ప ఘనమైన ఉపకారాల్లా మాట్లాడతావేం?"

ఆ సాయంత్రం అతను వెళ్లాక ఆలోచించాను. అతని మాటల వల్ల నాకు అతని మీద కోపం ఎక్కువైంది. ఏమిటితను? జీవితపు మామూలు బాధ్యతల్ని ఎగగొట్టడానికి

అతనికేమి హక్కు వుంది? ఇంక తన సంగతేనా? ఎంత స్వార్థం! అతని కళ్ళు తెరవడం నా ధర్మం అనిపించింది.

మర్నాడు కాలవ గట్టకు షికారుకు వెళ్ళాం.

"మరి నువ్వు పెళ్ళి చేసుకుని వొదిలి వచ్చిన అమ్మాయి సంగతి ఏమన్నా యోచించావా?"

"ఎట్లా వుంది? ఏం చేస్తోంది?" అన్నాడు. అప్పుడు అడిగాడు దూరంగా. తాను పెళ్ళి చేసుకున్నానని మరిచేపోయినట్టున్నాడు.

"ఏం లేదు. తండ్రి ఆస్తినంతా ఆమెకు ఇచ్చాడు. ఏదో సంఘ సేవ చేస్తో పబ్లిక్ లైఫ్‌లో ప్రాముఖ్యత సంపాయించుకుంటోంది."

"ఇంకేం!"

"ఇంకేం? ఇంక గతిలేక, ఏం చేస్తుందిమరి?"

"ఏం తక్కువయిందంటావు? మొగవాడూ, పిల్లలేనా? డబ్బు వుంది కదూ? కొంచెం సాహసిస్తే అవి మాత్రం లభించేవి కాదా?"

"అందరూ నీ మల్లే అనుకున్నావా?"

"కాదులే-పోనీ, హాయిగానే వుందిగా, నీకేం దిగులు?"

"ఏం దిగులేమిటి? ఆమె లోపల లోపల ఏం బాధపడుతోందో......"

"బైట బాధలు చాలవూ-బైట సుఖంగా వున్న వాళ్ళు లోపలయెంత బాధపడుతున్నారో యోచించేందుకు? యీ వుత్త కబుర్లుమాట్లాడకు. పోనీ, ఏం బాధలన్నా ఎవరివన్నా పోగొట్టడానికి నువ్వెన్నడన్నా ఏం చేశావో చెప్పు. నే నన్యాయం చేశాననే కోపం వల్ల, ఆమె లోపలి బాధ లేమిటో అని దైన్య పడుతున్నావుగాని, నీ కూతురు వితంతువయితే, నీకూతుర్ని భర్త వొదిలితే ఆమె కోసం బాధపడతావా?"

"ఆఁ.కాని, నివారించే మార్గంలేక ఊరుకుంటాను."

"నివారించేందుకు నేను ఒక్కణ్ణే కనపడ్డానన్న మాట. ఒక మార్గం తెలిసికూడా, ఏం చెయ్యగలను అనేవాళ్ళ దయలో నాకేం విశ్వాసం లేదు."

"నే ననేది. పోనీ,రారాదా అని."

"ఎక్కడికి?"

"ఆమె దగ్గరికి; నీ భార్య యింటికి."

"వొచ్చి?"

"వుండూ."

"ఇప్పుడు ఆమెకి నేనెందుకు?"

"నేను మాట్లాడుతానుగా."

"కాని, రాధని నేను ఒదిలేసి ఒస్తే దాంటో అన్యాయం నీకేం కనపడదనుకుంటాను;"

ఆలోచించాను.

"పోనీ, తెచ్చుకో, ఇద్దరూ ఉండనీ."

"ఏమో! ఆమె ఒప్పుకోదు. రాధ ఒప్పుకోదు."

"ఆమెతో, ఈమెతో నేను మాట్లాడతాను. అన్ని ఏర్పాట్లూ చేస్తే నీకేమన్నా అభ్యంతరమా?"

"ఇంత శ్రమ నీకెందుకో! ఎవరి మీది దయవల్ల ఈ ఏర్పాటంతా?"

"ఒక్కటడుగుతా. నిజం చెప్పాలి" అన్నాను.

"ఊ."

"నీ జీవితం ఇప్పుడు సంతోషంగా వుందా?"

"ఉన్నంత వుంది. నీకు వుందా?"

"ఊ."

"అయితే, నాకూ ఉంది."

"వాదించకు. నిన్ను చూస్తే ఏదో ఓ గాడిలో పడి, ఇంతే మన బతుకు అని ఆగిపోయిన వాడికి మల్లే కనపడుతున్నావు."

"నువ్వూ-అంతేకాదు. మనుషులందరూ అట్లానే కనపడతారు."

"మాకు వీళ్లు లేక, ఓ లక్ష రూపాయలుంటే, నేనే జడ్జినైతే, ఇంత కన్నా సంతోషంగా వుంటాను అని తెలుసు నాకు. కాని, వీలుకావు అవి. అందుకని ఆగిపోయినాను. ఇంక నా పిల్లలు పురోభివృద్ధిలో బతుకుతో ముందు చూస్తాను. నీ కలాంటివి ఏంలేవు. ఆశలేదు. ఎదగడం ఆగిపోయినావు పాపం!"

అతను నిజమే నన్నట్టు ఆలోచిస్తున్నాడు.

"పోనీ, దేనికోసం నువ్వింత విప్లవం తెచ్చుకున్నావో, ఆ సంతోషమన్నా మిగిలిందా నీకు?"

అతను మాట్లాడలేదు.

"నిజం చెప్పు నాతో. దాపరిక మెందుకూ? ఆ వ్యామోహం ఎన్నాళ్ళుంది?"

"నాలుగైదేళ్లు."

"ఆ నాలుగేళ్ల తరవాత ఈ పదేహేనేళ్లు ఏంలేదు. ఆగిపోయినావు. ఏమన్నా వివేకం వుందా. నువ్వు చేసిన పనిలో? తాత్కాలిక వ్యామోహంలో జీవితాన్ని ధ్వంసం చేసుకున్నావు."

అతను మెల్లిగా ఆగి మాట్లాడుతున్నాడు.

"ఒప్పుకోను."

"ఒప్పుకోక? ఉత్త పెంకితనం. ఇంకా నిజం ఒప్పుకోడం నామోషీ నీకు!"

బాగా పెడుతున్నాను అతని మొహాన,

"నేను చెప్పే మాటలు, నీకు తెలిసినంత వరకు నీతో వాస్తవం చెబుతున్నానని నువ్వు ఒప్పుకోక పోతే, మనం మాట్లాడుకుని ప్రయోజనం లేదు. నాలుగైదేళ్ళూ నేనే మనుభవించానో నువ్వు తెలుసుకుంటే అటు తరవాత వందేళ్ళు సమస్త కష్టాలూ అనుభవిస్తేనేం అనిపిస్తుంది. నీకైనా సరే."

"అయిపోయినాయి కద?"

"నా అయిదేళ్ళూ అయిపోయినాయి. ఓనాడు నీ వంద ఏళ్లూ అయి పోతాయి. ఏమీ వాస్తవమైనదీ, లోతైనదీ అనుభవించకుండానే రూపాయిల్నీ, పిల్లల్నీ లెఖ్ఖ చూసుకుంటో, నీ ఆయువు నిండుతుంది. గొప్ప కష్టదినాలూ అయిపోతాయి. అదా? ఈనాడైనా ఆ జ్ఞాపకం చాలు, నన్ను గొప్ప గర్వంతో మానవశ్రేష్టుణ్ణి అనిపించేట్టు చేసేందుకు. కాని, క్రమంగా కాలం మరుపుని కప్పుతుంది. ఎంత గొప్ప అనుభవం మీదనైనా సరే."

"అదేమిటో ఆ అదృష్టం నాకు కొంచెం చెబుదూ?"

"ఎట్లా చెప్పను? ఏం చెప్పను? ఎలా నీకు అర్ధమౌతుంది? పోనీ, నేనడిగే సంగతులు నిజం చెబుతావా?"

"తప్పకుండా."

"నీ భార్యకాక, వేరే స్త్రీల నెరుగుదువా?"

"ఊ."

"ఎట్లా?"

"డబ్బుతో."

"నిన్ను ప్రేమించి, తానెరిగిన మనుషుల్లో నువ్వేకావాలని ఏరి నిన్నే ఏ స్త్రీ అయినా కోరిందా?"

"లేదు."

"నీ భార్యగాని, ఇంకో స్త్రీ గాని, నిన్ను విడవలేక, తన చేతుల్లో ఖైదు చేసుకుందా? ఒక్క నిమిషం కనుమరుగైతే నీ కోసం తహతహ లాడిందా? నీ కళ్ళలోకి చూస్తో, బంధువుల్నీ,

ఐశ్వర్యాన్ని, లోకాన్ని, తననే మరిచి తల్లిమల్లే నిన్ను రొమ్ము మీదకి తీసుకొని, నవ్వి, ఓదార్చి దిగుళ్ళని తన చూపులతో, కన్నీళ్ళతో లాలించిందా?"

"అన్నీ కవిత్వాలు."

"సరేలే. నేను చెప్పినవి ముందు చాలా అల్పమనుకో. పోనీ, ఎప్పుడయినా నువ్వు ఏ సౌందర్యానన్నా చూసి అది కావాలనీ, దానికోసం సర్వమూ త్యజించగలననీ, రాత్రింబవళ్ళు ఆ కోర్కెతో వుండిపోయినావా?"

"లేదు."

"ఇంక నా మాటలు నీకే మర్థమవుతాయి. నేనేమన్నా చెపితే! తక్కిన జీవితం పోనీ. కొత్త యవ్వనంలోనైనా, ఏ లోకంలో వున్నామో మరిచిపోయి, ఇంతకన్న స్వర్గం ఏముందని ప్రతిగంటా ప్రియురాలి నేత్రాల్లో కొత్త సూర్యోదయమయినట్లు వెలగకపోతే, ఆ జీవితానికి అర్థం ఏముంటుంది? ఎంత గొప్పకానీ, ఎంత ఐశ్వర్యం రానీ తరవాత! కొమ్మల మీది పక్షులవలె అవసరంలేని పలుకులు, ఆగని నవ్వులు, ఎడతెరిపిలేని ముద్దులు, నడకలో, మాటలో, చూపులో పొంగి వచ్చే ఉత్సాహాలు ఆ కాలం వొక్కటే కద! ఈ లోకంలోకి స్వర్గాన్ని లాక్కొచ్చేది? ఒకప్పుడన్నా అనుభవాన్ని యెరగని మనిషితో నేనేం మాట్లాడను?"

ఆగాడు జ్ఞాపకం తెచ్చుకుంటో.

"ఏ మాట. మామూలు మాట. దాంటో లేని అర్థాన్ని నీ చెవులకి పక్కనించి నీ వొంక ఒక్కచూపు. నీ నరాల్లో గొప్ప విద్యుల్లతలు. రాత్రవుతోంది; పువ్వుల్లో, నక్షత్రాలలో వూగుతో, అలసి నిద్రపోతూ కూడా నీ పక్కనుండి, నీ రొమ్ము చుట్టూ చేతిని తియ్యలేని అనురాగం. తెల్లారిందంటే, తానూ నువ్వూ పసితనంలో మల్లే ప్రతి స్వల్ప స్థితిలో, గాలిలో వూగే గడ్డిపరక చివరి వానబొట్టులో, సోమరిగా తేలిపోయే, తెల్లని మబ్బుమెరుగులో, తూలుతో యెగిరే సీతాకోక చిలకలో, ఇది వరకు చూడని అందాల, ఆనందాల ప్రయోజనాలు; ఓ పూలదండ, పక్కమీది ఓ దిండు, చేతి గాజుకోసం తగూలు, నవ్వులు, పెనగులాడటం, రోడ్డుమీది ఓ మొహం, కుక్క కక్కుర్తి, పిచికల సంయోగం, ఈగ కాళ్ళ దులుపు, అన్నీ నవ్వులాటలే, హాస్యాలే. నిత్యమూ శరీరాలూ, ఒకరికి ఒకరు కొత్త. ఇది వరకు ఎరగని మనోభావాల కొత్త వికాసం తెలీడం, ఆశ్చర్య, ముద్దు, ఒక బట్ట కొంచెం ఒత్తిగిలితే కొత్త డిస్కవరీలాగు - యీ ప్రపంచం మీది మాయతెర ఒత్తిగిలినంత సంతోషం, చూడడం, తాకడం, సిగ్గు, బలవంతం, మొదటి రాత్రి థ్రిల్, ప్రియురాలి భుజంమీద ఆనుకుని చంద్రుడివంక చూస్తో, వెన్నెల ఆమె చంపమీద నించి జారి చీరె చెరుగుకింద కన్పించే సగం నీడల్ని చూస్తో రాత్రి రాత్రంతా గడిపావా? ఇట్లాంటివి వున్నాయని ఒప్పుకోరు. వొప్పుకుంటే అట్లా బతకలేరు. అనుభవించిన వాళ్ళు ఎన్నడూ చెప్పలేదు. నేను చెప్పానా? చెపితే నమ్మరు. నువ్వు నమ్ముతున్నావా?"

ఆగాడు.

"ఇప్పుడూ?" అని అడిగాను వూపిరి ఆగి.

"కాని, ఎంత గొప్ప అనుభవమూ పాత బడుతుంది. మామూలౌతుంది. రాధ అందం వంటి అందం కూడా కళ్లని కట్టెయ్యడం ఆగిపోతుంది ప్రత్యేకమైన సమయాలలో తప్ప. కాని తరవాత......."

ఆగాడు.

"రెండు మూడుసార్లు రాధని వొదిలి వెళ్ళిపోయాను తెలుసా?"

"ఎందుకూ?"

"కొంత కాలానికి, గంటలు బరువుగా వేళ్లాడ్డం ప్రారంభించాయి. ఏ ఆసక్తీ లేకండా నిర్జీవంగా అవుతున్నా ననిపించింది. అట్లాంటప్పుడే మొగవాడికి ఓ ఉద్యోగం ఉండాలి. స్త్రీ నిలవగలదు ఆ కలల్లోనే. గడిచినవి కానీ, వొస్తాయనుకునేవి కాని, వాటిల్లో. అందుకనే భరించలేక, ఆ తోచని తనం రాధ తప్పే ననుకుని, నేను వొదులుకున్న వాటి భూతాలు తరిమి ఏడిపిస్తే, పోయినాను."

"పోయ్యి?"

"తిరిగాను. ఉద్యోగమూ సంపాయించాను. మళ్ళీ భార్య దగ్గిరికి పోవాలని యోచించాను. రాధ జ్ఞాపకాల్ని రాత్రులు తుడిచి వెయ్యాలని, ఇతర స్త్రీలను డబ్బుతో కొనుక్కున్నాను. ఒక ప్రేమ వ్యవహారాన్ని అనుభవించాను."

"మరి?"

"కాని ఒకసారి గొప్పగా, తృప్తిగా, అనుభవించిన శరీరం, మరి జ్ఞాపకమను- అలవాట్లను, అందులో రాధవంటి స్త్రీతో, దాని తరవాత ఇంకేమీ చెయ్యలేం. ఆమె నీతో లేనిది, ఉందని గుర్తులేంది, ఏ ఉద్యోగమూ చెయ్యలేవు. మళ్ళీ మళ్ళీ తిరిగి వొచ్చాను. రాధ కిందికి వంగి పని చేసుకునేటప్పుడు ఆమె బుజాలమీద పడే జుట్టులోంచి మెరిసే బుజాలు, రాత్రులు చీకట్లో మెరిసే ఆమె తొడలూ, అల్లాంటి అందాన్ని - అందమే కాదు ఒక్కొక్క వొంట్లో ఓ మృదుత్వం, నీ రక్తాన్ని నీలోంచి, తన చేతుల్లోంచి, రొమ్ముల్లోంచి, తనలోకి లాక్కునే గొప్ప ఆకర్షణ-కవిత్వం కాదు వొంటికే తెలుస్తుంది అది. అటు తరవాత యేమీ చెయ్యలేవనుకో. శృంగారం, అట్లాంటి ఆకర్షణ అంత అపురూపం కాబట్టే ప్రపంచంలో మనుషులు యుద్ధాలు, యత్నాలు, విప్లవాలు, మంత్రిత్వాలు చెయ్యగలుగుతున్నారు గాని-ఫాసిస్టులకీ, కమ్యూనిస్టులకీ, గాంధీ గారికి, బ్రహ్మ సమాజం వారికి- యీ దీక్షా పరులందరికీ శృంగారం యెంత విరోధమో గమనించావా? ప్రేమ - అనే నీరసపదం వాడతారుగాని, అదేదో తల్లీ పిల్లా అట్లాంటి వాటిల్లో కనపడవలసిందే! పక్కమీదకలియని

ప్రేమ ఉత్తనాన్‌సెన్సు. చివరకి పిల్లని కావిలించుకుని ముద్ద పెట్టుకోని తల్లి ప్రేమని ఆలోచించు. ఎవరూ నేర్పకండానే పిల్లతల్లి మెడ చుట్టూ చేతులు వేస్తుంది కద!'' అని ఆగాడు.

"అదంతా సరేలే, కొత్త జీవితం ప్రారంభించి చూడకూడదూ?''

''అదేగా నేను చెప్పేదీ! ప్రయత్నించి చూశాను. తిరిగి వొచ్చాను. నాకేమనిపించిందంటే, వోసారి గొప్ప శృంగారాన్ని అనుభవించినవాడు, యావజ్జీవం దానికే అంకితమై పోతాడనే నా అనుభవం మాయం కాలేదు. నా లోపలి రక్తంలోకి, ఎముకల్లోకి ఇంకి నన్ను మార్చేసింది. నాకు తెలియకుండానే. అది మా మధ్య జీవితంలో మమ్మల్ని గొప్ప బంధంతో కట్టేసింది.''

"నువ్వు తిరిగి వొచ్చిందాకా రాధ ఏం చేస్తోంది? ఏమీ అనలేదా?''

"అట్లాంటి సంగతి ఒక్క పతివ్రతల్లోనే వుంటుంది ఏనాడైనా సరే. ఆమెకి నేను ఆర్థికంగా మర్యాదకి కూడా అవసరంలేదు. డబ్బంతా ఆమె పేర వుంది.నా స్థితి చూసి రెండుసార్లు ఆ డబ్బు పంపించేసింది.''

ఇంక మాట్లాడ్డానికి నాకేం తోచలేదు. మర్నాడు ఆ వూరు వొదులు తున్నాను. వెళ్ళేప్పుడు మాత్రం, ఆ రాత్రి పొదలకింది లాంతరు స్తంభం దగ్గిర అతను-

"నువ్వు వెడుతున్నావు. కొన్నాళ్ళదాకా మళ్ళీ ఏం తోచదు. ఎప్పుడన్నా వొస్తో వుండు!'' అన్నాడు.

"పోనీ, నువ్వే వొస్తూండకూడదూ.''

"పోనిద్దూ, ఆ పాత మొహాలన్నీ...... నా మాటలు నీకేమైనా అర్థమైనాయా?''

"ఊఁ.''

"ఏం అర్థం కాలే, పెదవుల మీద చిరునవ్వు ఒంపులో లక్ష వెన్నెలల మృధు తేజస్సులు చూడడం చాతనైతేగాని-''

అంటో వెళ్ళిపోయినాడు.

"నేను ఒచ్చేశాను'' అన్నాడు రాజారావు.

చాలా నిశ్శబ్దంగా విన్నారు. ఆ మధ్యలో ఎప్పుడు ఆగిందో ఆగింది వాన.

"ఇంతకీ ఇదంతా బోగం మేళాలు పెట్టడంవల్ల సంభవించిన అనర్థమంటావా రాజారావ్?'' అన్నాడు కంట్రాక్టరు వీరయ్య.

"అనర్థమో అర్థమో-అట్లాంటివి జరుగుతాయి మరి, వేశ్యల్ని ఇళ్ళకి రానిచ్చి నాట్యమాడించుకుంటే.''

అందరూ లేచారు ఇళ్ళకి పోవడానికి. ఇంతలో సూరి శాస్త్రుల్ల వారు ఒచ్చారు. ఆయన గొప్ప డాక్టరు, పెద్దవాడు. ఆ పెళ్ళిలో కూడా ఓ పెద్ద. ఆయన కొడుకూ డాక్టరే. సూరి శాస్త్రుల్లవారు మా హౌస్టు. రామయ్యగారితో ఏదో గబగబ మాట్లాడాడు.

"క్షమించండి. ఉండండి. ఇప్పుడే ఒస్తాను" అని లోపలికి వెళ్లాడు రామయ్యగారు సూరిశాస్త్రుల్ల వారితో సహా.

ఎంతకీ ఎవరూ రారు. అతిథులకి వెళ్ళాలో ఉండాలో తెలీదు. కొందరు చల్లగా జారుకుంటున్నారు. లోపల కొంచెం హడావిడిగా వుంది.

"ఏదో పోయిందేమో, ఏ నగలో! అబ్బా ఈ పెళ్ళిళ్ళు! చూసి ఒస్తాను వుండండి" అని పెళ్ళికొడుకు మేనమామ వెళ్ళాడు లోపలికి.

అయిదు నిమిషాల్లో తొరతొరగా ఒచ్చాడు-

"పెళ్ళి కొడుకు భోజనం తరవాత లేడు. కనపళ్లేదు. సూరి శాస్త్రుల్లు గారి కోడలూ లేదు. వాళ్ళ పెళ్లి వూరేగింపు కారూ కనపడదు" అని నవ్వుతున్నాడు..

◆ ◆ ◆

ప్రచురణ : (బ్రాహ్మణీకం నవలానుబంధం), ఎమెస్కో మొదటి ముద్రణ 1969